

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління і адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: «Формування механізму державної підтримки малих
товаровиробників»

Студента 4 курсу, 11 групи,
спеціальності 281 «Публічне
справління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

Пузія
Олександра
Володимировича

Науковий керівник
кандидат економічних наук,
доцент кафедри публічного
управління та адміністрування

Головня
Юлія
Ігорівна

Гарант освітньої програми
кандидат економічних наук,
доцент кафедри публічного
управління та адміністрування

Головня
Юлія
Ігорівна

Київ 2020

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: бакалавр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Спеціалізація: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри

« 17 » червня 2020р.

Завдання на випускню кваліфікаційну роботу (проект) студентові

Пузію Олександрю Володимировичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту):
**«ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ
МАЛИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ»**

Затверджена наказом ректора від «27» лютого 2020 р. № 757

2. Строк здачі студентом закінченого роботи (проекту): 15.05.2020

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Мета роботи (проекту): узагальнення теоретичних та практичних аспектів формування механізму державної підтримки малих товаровиробників

Об'єкт дослідження: процес формування державної підтримки малих товаровиробників

Предмет дослідження: теоретичні та прикладні аспекти державної підтримки малих товаровиробників.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ В УКРАЇНІ.....	5
1.1. Загальна характеристика діяльності малих товаровиробників в Україні.....	5
1.2. Сучасний стан механізму державної підтримки малих товаровиробників в Україні та його інституційне забезпечення.....	8
1.3 Актуальні проблеми державної підтримки малих товаровиробників....	15
РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ.....	18
2.1. Європейський досвід державної підтримки малих товаровиробників та перспективи його впровадження в Україні.....	18
2.2. Напрями поліпшення ефективності системи державної підтримки малих товаровиробників.....	26
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32

5. Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 27.02.2020	27.02.2020
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 10.03.2020	10.03.2020
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 01.04.2020	01-05.04. 2020
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 15.04.2020	20.04.2020

5	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи на кафедрі	До 15.05.2020	15-20.05.2020
6	Підготовка письмового відгуку на випускну кваліфікаційну роботу	До 25.05.2020	25.05.2020
7	Зовнішнє рецензування ВКР	До 01.06.2020	01-05.06.2020
8	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	05-10.06.2020	05-10.06.2020
10	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 15.06.2020	До 15.06.2020
11	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

6. Дата видачі завдання «02» березня 2020 р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)
Головня Ю.І.

(прізвище, ініціали, підпис)

8. Керівник проектної групи
(гарант освітньої програми) Головня Ю.І.

(прізвище, ініціали, підпис)

9. Завдання прийняв до виконання студент Пузій О.В.

(прізвище, ініціали, підпис)

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту):

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)
(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Головня Юлія Ігорівна
(ПІБ, підпис, дата)

11. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу (проект):

Випускна кваліфікаційна робота (проект) студента _____
(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Керівник проектної групи (гарант освітньої програми): Головня Юлія Ігорівна

(прізвище, ініціали, підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Наталія Леонідівна

(підпис, прізвище, ініціали)

« 17 » червня 2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1.ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ В УКРАЇНІ.....	6
1.1. Загальна характеристика діяльності малих товаровиробників в Україні	6
1.2. Сучасний стан механізму державної підтримки малих товаровиробників в Україні та його інституційне забезпечення.....	9
1.3 Актуальні проблеми державної підтримки малих товаровиробників	16
РОЗДІЛ 2.ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ.....	19
2.1. Європейський досвід державної підтримки малих товаровиробників та перспективи його впровадження в Україні	19
2.2. Напрями поліпшення ефективності системи державної підтримки малих товаровиробників	27
ВИСНОВКИ.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	33

ВСТУП

Актуальність теми. У країні і зараз ще не сформований механізм державної підтримки малих підприємств - цієї найбільш ризикової сфери ринкового господарства, відсутня система з'єднання інтересів дрібних підприємців і держави. Кредитно-фінансова, податкова, інвестиційна, технологічна, інформаційна, кадрова та інша державна підтримка, існуюча в розвинених країнах, поки в Україні застосовується вкрай недостатньо. В результаті гальмується залучення в господарський оборот великих ресурсів, затягується створення конкурентного ринкового середовища для малого бізнесу.

Механізм державної підтримки малого бізнесу повинен створюватися з урахуванням історичних особливостей і сучасних потреб бізнесу держави, а також, з урахуванням націленості на реалізацію наступних завдань: соціальне демпфірування, підвищення зайнятості населення, формування нових робочих місць, збільшення доходів населення, інноваційність, досягнення високого рівня конкурентоспроможності. Від дієвості функціонування механізму державної підтримки малого бізнесу безпосередньо залежить ефективність малих підприємств, від яких, в свою чергу, залежить економічне становище самої держави.

Питання державної підтримки малого підприємництва розглянуто у дослідженнях: Х. А. Григор'євої, Г. М. Давидова, М. О. Кизим, О. Г. Малій, В. В. Татарінова та інших. Проте аналіз основних досліджень і публікацій з даної проблеми показав, що питання формування механізму державної підтримки малих товаровиробників потребує постійного вдосконалення та адаптації відповідно до сучасних економічних вимог.

Мета роботи: узагальнення теоретичних та практичних аспектів формування механізму державної підтримки малих товаровиробників. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

- надати загальну характеристику діяльності малих товаровиробників в Україні;

- оцінити сучасний стан механізму державної підтримки малих товаровиробників в Україні та його інституційне забезпечення;
- визначити актуальні проблеми державної підтримки малих товаровиробників;
- дослідити європейський досвід державної підтримки малих товаровиробників та перспективи його впровадження в Україні;
- запропонувати напрями поліпшення ефективності системи державної підтримки малих товаровиробників.

Об'єкт дослідження: процес формування державної підтримки малих товаровиробників.

Предмет дослідження: теоретичні та прикладні аспекти державної підтримки малих товаровиробників.

Методи дослідження. Для досягнення мети випускної кваліфікаційної роботи та вирішення поставлених завдань використано низку загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: теоретичного узагальнення і порівняння при визначенні теоретичних аспектів формування державної підтримки малого підприємництва; при роботі з науковою літературою використано методи складання бібліографії, анотування; метод спостереження використано при оцінці проблем державної підтримки малих товаровиробників; методи функціонального аналізу – при аналізі діяльності малих товаровиробників; емпіричний – при зборі статистичного матеріалу, його систематизації й узагальненні результатів дослідження.

Структура та обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (налічує 40 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 32 сторінок комп'ютерного тексту, в тому числі основний 31 сторінка, містить 5 рисунків, 3 таблиці.

РОЗДІЛ 1

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ В УКРАЇНІ

1.1. Загальна характеристика діяльності малих товаровиробників в Україні

Формування конкурентоспроможної, соціально спрямованої економіки з розвиненим приватним сектором, його важливою складовою – підприємництвом, є пріоритетом економічної політики в Україні.

Малий бізнес, як вагомий ринкоутворюючий чинник економіки, характеризується раціональними формами управління, стимулює конкуренцію, сприяє послабленню монополізму, позитивно впливає на структуру господарства та на якісну характеристику валового внутрішнього продукту, розширює сферу свободи ринкового вибору, забезпечує більш швидку реалізацію інновацій та розширення соціальної бази. Показниками вагомості ролі бізнесу є передусім дані про його кількісні параметри(табл.1.1).

Таблиця 1.1

Динаміка кількості малих підприємств в Україні, од.

роки	підприємства			Фізичні особи підприємці		
	всього	В т.ч. малі	з них мікропідприємства	всього	суб'єкти малого підприємництва	з них суб'єкти мікропідприємництва
2010	2183928	357241	300445	1805118	1804758	1793243
2011	1701620	354283	295815	1325925	1325619	1313004
2012	1600127	344048	286461	1235192	1234830	1224315
2013	1722070	373809	318477	1328743	1328392	1318703
2014	1932161	324598	278922	1591160	1590448	1580965
2015	1974318	327814	284241	1630878	1630571	1626589
2016	1865530	291154	247695	1559161	1558880	1553041
2017	1805059	322920	278102	1466803	1466486	1458980
2018	1839593	339374	292772	1483716	1483297	1471965

Джерело:[2]

Аналізуючи динаміку кількості малих підприємств в Україні відмітимо, що за 2010 -2018 роки кількість малих підприємств зменшилась на 5%, найбільш значним зменшення було у 2016 році, потім кількість малих підприємств поступово

збільшується, і на кінець 2018 року частка кількості малих підприємств у загальній кількості склала 15,4%. Значний вклад в економіку України вносять фізичні особи – підприємці, з яких 99,9% - це суб'єкти малого підприємництва, з яких 99,3% - це мікропідприємства. [1]

З 2010 по 2018 роки кількість ФОП зменшилась на 17,8%, значну від'ємну динаміку зменшення ФОП відмічено у 2012 році, у 2015 році проти 2014 року кількість ФОП збільшилась на 263 тис.од.

На малих підприємствах України зайнята значна кількість населення(табл.1.2)

Таблиця 1.2

Кількість зайнятих працівників, тис. осіб

роки	підприємства			Фізичні особи підприємці		
	всього	В т.ч. малі	З них мікропідприємства	всього	суб'єкти малого підприємництва	з них суб'єкти мікропідприємництва
2010	10772,7	2164,6	832,6	2814,5	2794,0	2708,1
2011	10164,5	2091,5	788,9	2371,4	2350,5	2241,5
2012	9957,6	2051,3	788,2	2277,9	2233,9	2062,8
2013	9729,1	2010,7	795,3	2322,6	2280,5	2119,8
2014	8796,7	1686,9	723,5	2498,2	2428,3	2253,4
2015	8180,0	1576,4	691,4	2290,3	2262,3	2187,2
2016	8108,3	1591,7	642,7	2307,2	2280,1	2172,0
2017	8141,0	1658,9	714,6	2328,1	2297,4	2160,2
2018	8532,5	1641,0	704,3	2573,0	2532,7	2328,7

Джерело:[2]

Частка зайнятих на малих підприємствах із загальної кількості на кінець 2018 року склала 19,2%, у тому числі на мікропідприємствах – 9,2%, у ФОП частка зайнятих у суб'єктах малого підприємництва склала 98,4%, при цьому є негативна динаміка зменшення чисельності зайнятих, що пов'язано як з демографічною ситуацією населення в Україні так і з трудовою міграцією населення в інші країни.

Загалом, кількість зайнятого населення на малих підприємствах з 2010 по 2018 рік зменшилась на 24,2%, у суб'єктах малого підприємництва – на 9,4%.

Малими підприємствами України на кінець 2018 року було реалізовано 17,7% всієї продукції та послуг(табл.1.3)

Таблиця 1.3

Обсяг реалізованої продукції, (товарів, послуг), млн.грн.

роки	підприємства			Фізичні особи підприємці		
	всього	В т..ч. малі	З них мікропідприємства	всього	суб'єкти малого підприємництва	з них суб'єкти мікропідприємництва
2010	3596646,4	568267,1	181903,1	230418,2	210930,7	190055,3
2011	4202455,2	607782,4	189799,1	211215,8	199994,6	181697,8
2012	4459818,8	672653,4	212651,2	256649,2	243633,8	225449,1
2013	4334453,1	670258,5	216111,4	284238,1	263459,2	244546,0
2014	4459702,2	705000,5	230729,3	289042,3	276299,6	255906,0
2015	5556540,4	937112,8	307450,0	397473,3	381861,3	358275,8
2016	6726739,8	1177385,2	361784,0	489204,6	474596,8	449762,4
2017	8312271,9	1482000,7	497777,1	604336,7	585798,5	554372,4
2018	9966804,5	1766150,4	599625,6	760755,0	730797,2	692805,0

Джерело:[2]

Аналізуючи обсяг реалізованої продукції малими підприємствами України за 2010 -2018 роки відмітимо, що не зважаючи на значне знецінення національної валюти за аналізований період обсяг реалізації малих підприємств мав значну позитивну динаміку у 311%, в тому числі у мікропідприємствах у 329%, що є позитивним показником розвитку малих підприємств, у ФОП суб'єктів малого підприємництва приріст склав 346% за аналізований період.

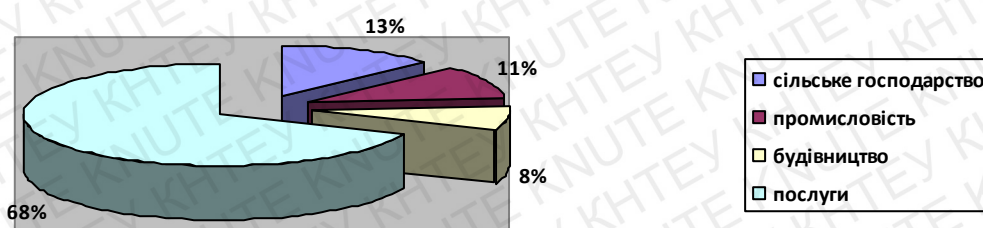

Рис.1.1. Структура підприємств за видами діяльності в Україні у 2018 році, %

Джерело:[2]

Як бачимо на рис.1.1 основна частина малих підприємств надає послуги(68%), частка малих підприємств – товаровиробників складає лише 32% від загальної кількості, з них 13% - це малі підприємства сільгоспвиробники, 11% товаровиробники промислових товарів, 8% - будівництво.

В той же час, відмітимо негативні тенденції останніх років які присутні малому підприємництву в Україні:

1. Сукупний внесок малих підприємств в економіку за генерованою доданою вартістю та обсягом реалізації є значно меншим, аніж відповідні показники великих чи середніх підприємств.

2. Продуктивність праці на малих підприємствах на третину нижча за середній рівень на підприємствах України загалом та вдвічі нижча за рівень продуктивності праці на великих підприємствах.

3. У структурі доданої вартості, генерованої малими підприємствами, найбільшу частку забезпечують підприємства торгівлі та послуг.

При цьому, малі підприємства наявні в усіх населених пунктах України та відіграють суттєву роль у забезпеченні зайнятості працездатного населення у малих містах і селищах, що не у змозі забезпечити великий бізнес. [37]

Отже, частка малих підприємств – товаровиробників складає лише 32% від загальної кількості, з них 13% - це малі підприємства сільгоспвиробники, 11% товаровиробники промислових товарів, 8% - будівництво. Частка зайнятих на малих підприємствах із загальної кількості на кінець 2018 року склала 19,2%. Значний вклад в економіку України вносять фізичні особи – підприємці, з яких 99,9% - це суб'єкти малого підприємництва, з яких 99,3% - це мікропідприємства.

1.2. Сучасний стан механізму державної підтримки малих товаровиробників в Україні та його інституційне забезпечення

Одним з найважливіших пріоритетів сучасної державної економічної політики є підтримка підприємницької діяльності, яка здійснюється як на державному, так і на регіональному рівнях.

Сприяння підприємницькій діяльності – це сукупність дій збоку владних структур та громадських організацій, який забезпечує розвиток та ефективніше функціонування підприємницьких структур.

Оскільки ключовим моментом, що визначає рівень економічного розвитку регіону є розвиток підприємництва в регіоні, то сприяння створенню бізнесових

структур, розширення існуючих, та залучення нових є важливим завданням місцевих органів влади. Державні органи зобов'язані підтримувати, стимулювати та заохочувати розвиток підприємництва в регіоні.

Державна підтримка підприємницької діяльності може здійснюватись шляхом:

- передачі підприємцям державного майна, земельних ділянок для здійснення підприємницької діяльності;
- сприянні організації матеріально-технічного забезпечення та інформаційного обслуговування, підготовці та перепідготовці кадрів, облаштуванні неосвоєних територій об'єктами виробничої та соціальної інфраструктури;
- стимулювання за допомогою економічних важелів (цілових субсидій, податкових пільг) для проведення модернізування технології, інноваційної діяльності, освоєння нових видів товарів та послуг;
- надання підприємцям цілових кредитів[4, с.303].

Нормативні документи щодо розвитку малого підприємництва:

- Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 16 жовтня 2018 року № 1500 “Про утворення Офісу розвитку малого і середнього підприємництва при Міністерстві розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України” (розміщено для ознайомлення з урахуванням змін, внесених наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 01 жовтня 2019 року № 135).

- Рекомендації щодо довгострокового планування розвитку малого та середнього підприємництва на рівні регіонів та територіальних громад.

- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 292-р «Деякі питання реалізації Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року».

- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 504-р «Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року».

- Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні».

Відповідно до Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні» метою державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва в Україні є:

- 1) створення сприятливих умов для розвитку малого і середнього підприємництва;
- 2) забезпечення розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва з метою формування конкурентного середовища та підвищення рівня їх конкурентоспроможності;
- 3) стимулювання інвестиційної та інноваційної активності суб'єктів малого і середнього підприємництва;
- 4) сприяння провадженню суб'єктами малого і середнього підприємництва діяльності щодо просування вироблених ними товарів (робіт, послуг), результатів інтелектуальної діяльності на внутрішній і зовнішній ринки;
- 5) забезпечення зайнятості населення шляхом підтримки підприємницької ініціативи громадян[12].

Основним нормативно-правовим документом у даному напрямі є Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва» від 22.03.2012 р. № 4618-VI. Частиною 1 ст. 15 цього Закону визначено, що державна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва включає фінансову, інформаційну, консультативну підтримку, зокрема підтримку у сфері інновацій, науки, промислового виробництва, підтримку суб'єктів малого і середнього підприємництва, що провадять експортну діяльність, підтримку у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів та кадрів для ведення бізнесу[12].

Також з 02.08.2017 р. набрав чинності Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» від 01.07.2014 р. № 1555-VII, який встановлює правові засади проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання, здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції, спрямований на забезпечення захисту та розвитку конкуренції, підвищення прозорості функціонування системи державної допомоги.

Цікавим для контролю за наданням державної допомоги є «Портал державної допомоги», розроблений Антимонопольним комітетом України за підтримки проекту міжнародної технічної допомоги ЄС для збору інформації про чинну та нову державну допомогу, що містить реєстр державної допомоги, реєстр рішень, реєстр справ тощо.

Стратегічні напрямки визначені у Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року, схваленій розпорядженням КМУ від 24.05.2017 р. № 504-р.[13]

Державна допомога для новостворених суб'єктів малого підприємництва надається у формі:

- кредитів на пільгових умовах;
- гарантій;
- грантів, зниження сукупного розміру відсоткової ставки та плати за користування гарантією.[5]

Максимальний розмір державної допомоги для забезпечення розвитку регіонів, у тому числі для підтримки інвестицій та створення нових робочих місць у результаті реалізації інвестиційного проекту, становить для суб'єктів малого підприємництва - до 70 відсотків таких витрат.

Максимальний розмір державної допомоги для новостворених суб'єктів малого підприємництва:

у формі кредитів на пільгових умовах:

- строком 10 років становить 2 млн. євро за офіційним валютним курсом Національного банку, встановленим на дату надання державної допомоги;
- строком від п'яти до 10 років визначається як добуток вказаного значення максимального розміру державної допомоги та співвідношення 10 років і фактичного строку кредиту;
- строком до п'яти років визначається на рівні максимального значення розміру державної допомоги у формі кредитів строком п'ять років;[5]

у формі гарантій:

- строком 10 років становить 3 млн. євро за офіційним валютним курсом Національного банку, встановленим на дату надання державної допомоги;
- строком від п'яти до 10 років визначається як добуток вказаного значення максимального розміру державної допомоги та співвідношення 10 років і фактичного строку дії гарантії;
- строком до п'яти років визначається на рівні максимального розміру гарантованої суми для гарантій строком п'ять років. Розмір гарантії не повинен перевищувати 80 відсотків розміру кредиту;
- у формі грантів, зниження сукупного розміру відсоткової ставки та плати за користування гарантією становить до 800 тис. євро за офіційним валютним курсом Національного банку, встановленим на дату надання державної допомоги.[5]

На державному рівні підтримка розвитку малого підприємництва покладена на наступні державні інститути:

1. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України:

- Бюджетна дотація для розвитку сільськогосподарських товаровиробників та стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції
- Часткова компенсація вартості с/г техніки та обладнання
- Державна підтримка фермерських господарств
- Регіональні програми розвитку АПК.

2. Державна служба зайнятості

- Започаткування власного бізнесу за сприяння державної служби зайнятості

3 Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України

- Податкові та митні пільги
- Отримання “зеленого тарифу”

4 Антимонопольний комітет України

- Державна допомога суб'єктам господарювання
- Портал державної допомоги. [18, с.39]

Обсяг щорічних асигнувань на державну підтримку малого підприємництва визначається у видатковій частині Державного бюджету України та Державній програмі приватизації. Розпорядником цих коштів є Державний комітет України з питань розвитку підприємництва.

Державна підтримка малого підприємництва здійснюється Державним комітетом України з питань розвитку підприємництва, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування[15, с.34].

Важливим моментом реалізації стратегії підтримки малого підприємництва є прийняття розробленої та затвердженої обласними державними адміністраціями "Регіональної програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва, яка складається з трьох розділів:

1. Аналіз розвитку підприємництва та принципи державної підтримки малого підприємництва.
2. Основні заходи щодо підтримки та розвитку малого та середнього підприємництва.
3. Пріоритетні напрямки розвитку малого і середнього підприємництва у сфері виробництва товарів та послуг.

Головною метою програми є створення сприятливих правових та соціально-економічних умов для сталого розвитку та підтримки малого підприємництва і забезпечення його діяльності як невід'ємного, об'єктивного, необхідного сектору ринкової економіки. [19]

Підтримку розвитку малого та середнього бізнесу здійснюють значна кількість як українських, так і міжнародних організацій. Всі організації можна поділити на чотири групи:

Перша група - це організації, які мають відношення до створення державних програм підтримки та розвитку малого бізнесу.

Друга група - кредитно-фінансові організації та установи, які надають кредити на створення та розвиток бізнесових структур.

Третя група - донорські організації, які займаються фінансовою підтримкою підприємницької діяльності на безповоротній основі.

Четверта група - сервісні організації в галузі розвитку інфраструктури підприємств малого бізнесу. Отже, прийняття державних програм розвитку підприємництва свідчить, що ця проблема набула значення державної ваги[14, с.182].

Вирішення проблем розвитку підприємництва є домінуючим фактором економічного зростання як в регіонах, так і в державі в цілому.

Створення сприятливого середовища для ведення бізнесу та розвитку малого підприємництва є одним із середньострокових напрямів реформування, зазначених у Стратегії сталого розвитку «Україна–2020». Державна фінансова підтримка малого підприємництва надається за рахунок державного та місцевих бюджетів.

У 2019 році державною підтримкою скористалися 1 667 суб'єктів господарювання і 230925 фізичних осіб, близько 10 тис. фермерів і 2 сільгоспкооперативи.

Загалом сільгоспвиробниками було використано у 2019 році 4,34 млрд грн державної підтримки з передбачених у бюджеті 5,908 млрд грн.[9]

Підтримка здійснювалася по шести окремих напрямках: здешевлення кредитів, підтримка розвитку фермерських господарств, підтримка розвитку садівництва, ягідництва, виноградарства і хмелярства, надання кредитів фермерським господарствам, підтримка розвитку галузі тваринництва, здешевлення с/г техніки та обладнання.

Це дозволило сільгоспвиробникам України у 2019 році закупити 6262 голів ВРХ, 781 голів вівець, 5532 голів свиней і 257 900 доз репродуктивного матеріалу, частково відшкодувати вартість 49 тваринницьких об'єктів і 61 об'єкта по зберіганню та переробці зерна[9].

Також завдяки державній допомозі у 2019 році було закладено 3897 га плодово-ягідних насаджень, 246 га виноградників і 9 га хмільників, побудовано 5 холодильників з РГС ємністю 8,5 тис. тонн, 1 об'єкт щодо заморожування плодово-

ягідної продукції, придбано 5 ліній товарної обробки плодів, 3 механізми для гранулювання хмелю і 1 автоматизовану лінію для сушки фруктів тощо.

Крім того, 9502 сільськогосподарськими товаровиробниками придбано 25 065 одиниць техніки, 426 підприємств залучили пільгові кредити[9].

У 2020 році за напрямом часткової компенсації вартості с/г техніки і обладнання передбачається виділили 1 млрд грн, тваринництво – 1 млрд грн, здешевлення кредитів – 1,2 млрд грн, садівництво і фермерство – по 400 млн грн.[9].

Отже, державна підтримка малих товаровиробників в Україні полягає у наданні кредитів, гарантій, грантів та фінансової і інформаційної допомоги суб'єктам господарювання. Державна підтримка здійснюється як на державному так і на регіональному рівнях. Особлива увага приділяється розвитку сільського господарства, адже у сільськогосподарському виробництві зайнята основна частина малих товаровиробників України.

1.3 Актуальні проблеми державної підтримки малих товаровиробників

На жаль, в Україні, крім позитивних факторів, що сприяють розвитку малого бізнесу, є і негативні фактори. Зокрема, труднощі в закупівлі необхідного обладнання, недостатній попит на ринку товарів та зайнятість серед працівників цих компаній. Однак нестача фінансових ресурсів є найбільш важливою проблемою.

Опитування щодо державної підтримки малого бізнесу було проведено в рамках проекту Unlimit Ukraine, який був створений на базі Європейської Бізнес Асоціації.

Цьогорічний показник становив 2,7 з 5 можливих балів (3,2 торік).[3]

Підприємці зауважують, що малим підприємствам стало важче працювати порівняно з 2018 роком. Таким чином, 38,4% опитаних незадоволені сучасним станом бізнесу, а 31,6% підприємців дуже задоволені ситуацією. Для порівняння: у 2018 році позитивні настрої - 45% були задоволені, а 26% - негативними.

Повертаючись до питань, пов'язаних з малим бізнесом, по-перше, це високий податковий тягар, корупція на другому рівні, третє – війна на сході України. Інфляція займала перше місце у 2018 році (4 місце 2019 року).[3]

Більшість з опитаних респондентів зауважують на значний рівень податків, який значно затримує розвиток бізнесу. Також 25% респондентів вважають, що державна фінансова підтримка – це головне питання розвитку малого бізнесу[3].

Адже, наприклад, чи може малий бізнес із річним оборотом менше 1 млн грн отримати 25% позики на рік? Очевидно, це майже нереально. Приклад країн Європи з позикою на 2-4% вражає.

Крім того, сьогодні на малі підприємства приходять значні перевірки. На 2019 рік Кабінет Міністрів запланував 16 900 перевірок. Дійсно, національні заходи контролю та нагляду стають все більш ефективними у сфері інспекцій трудових відносин. [25]

Необхідно визначити питання недостатньої обізнаності підприємців щодо змін податкового законодавства та можливостей розвитку. Наприклад, існуючі кредитні програми та гранти.

Доступ малого бізнесу до кредитних, інвестиційних та інших фінансових ресурсів вкрай обмежений, а тому його можливості для розвитку і зростання незначні.

Малі підприємства здебільшого мають недостатньо ресурсів для широкого впровадження новітніх технологій, але є гнучкими в питаннях упровадження інновацій та ноу-хау[22].

Власники та менеджери малих підприємств мають недостатній рівень знань, професійних навичок та досвіду для ефективного ведення бізнесу.

Рис.1.2 Проблеми розвитку малих товаровиробників

Джерело: [21]

Відзначимо, що для розвитку українським підприємцям часто не вистачає бізнес-освіти. Власники бізнесу готові вчитися, але не знають, як просувати товар і налагоджувати бізнес-процеси в сучасному світі. Сьогодні в Україні діє понад 15 центрів з підтримки бізнесу, але, як показує статистика, 70% підприємців не знають про них і не володіють інформацією про державні програми підтримки підприємництва. [32]

Отже, актуальними проблемами державної підтримки малих товаровиробників в Україні є недостатність фінансових ресурсів, зокрема високі кредитні ставки за банківськими кредитами для малого бізнесу, відсутність програм навчання власників та менеджерів малих підприємств, відсутні стимули для зростання бізнесу, високе податкове навантаження,

РОЗДІЛ 2

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

2.1. Європейський досвід державної підтримки малих товаровиробників та перспективи його впровадження в Україні

В економічно розвинених державах підприємці роблять серйозний внесок в економіку. Наприклад, в Німеччині малий і середній бізнес забезпечує більше половини ВВП. У США і Японії частка малих підприємств в структурі ВВП становить 60%. В Україні цей показник ледве сягає 15%. Крім цього, невеликі компанії в західних країнах забезпечують зростання економіки. Практично половина приросту ВВП відбувається за їх рахунок.

У розвинених країнах існує справжнісінький культ малого підприємця(рис.2.1). Не випадково 98% -99% американського, європейського бізнесу відноситься до категорії «малого» і «середнього». Розглянемо роль і допомогу малому бізнесу на Заході, адже це може бути прикладом для розвитку і підтримки дрібного бізнесу в Україні.

За кількістю зайнятих у до малого бізнесу відносяться підприємства з числом працюючих

- до 50 осіб у Великобританії;
- менше 100 чоловік в ЄС (в середньому, від 100 до 250 осіб);
- до 500 осіб в США[1, с.265].

Частка малого бізнесу в економіці провідних країн світу:

-практично немає таких сфер, які могли б обійтися без його продукції і послуг.

Можна як приклад привести Іспанію. Частка малого бізнесу в її будівельної індустрії складає 30%, в промисловості - 31%, в суднобудуванні - трохи менше 30%, в сільському господарстві - 80% і т.д. ;

-Німеччину, де, всупереч усталеним стереотипам, опорою економіки служать не автомобільні монстри, великі хімічні або металургійні концерни, а малі та середні підприємства (вони складають 99,7% всіх комерційних підприємств)[6, с.23].

Скільки заробляє малий бізнес в провідних державах:

- в США на малі підприємства припадає майже 35% чистого доходу, 30% всього експорту;
- у Франції і Німеччині частка малого та середнього бізнесу в ВВП цих країн майже 50%;
- в Японії їм створюється майже 57% всієї продукції в провідній для країни обробної промисловості;
- в Італії на нього припадає приблизно 95% (!) національного доходу.

Кількість залучених в малий бізнес:

- в США на компанії з чисельністю працівників менше 250 чоловік припадає майже 50% зайнятих в приватному секторі;
- в країнах ЄС - 70% працюючих в недержавному секторі європейців - співробітники МСБ[8, с.62].

У більшості країн існують спеціальні урядові органи з широкими повноваженнями і не меншими ресурсними можливостями, що відповідають за його підтримку:

- в Великобританії - Національне Агентство з обслуговування малого бізнесу;
- США - Адміністрація малого бізнесу (14 тисяч відділень по всій країні);
- Німеччині - Генеральний Директорат малого і середнього бізнесу, ремісництва, послуг і вільних професій. [23]

У світі щорічно 2/3 робочих місць створюється за рахунок малого підприємництва. Зрозуміло, що в цьому сенсі його роль особливо важлива в кризові роки, а також в депресивних зонах. Таким чином, малий бізнес допомагає виживати у важкі часи мільйонам, а значить, сприяє ослабленню соціальної напруженості в суспільстві.

Рис.2.1. Причини популярності малих товаровиробників у розвинутих країнах

Джерело: [20]

Малі товаровиробники відрізняються високою ефективністю капіталовкладень. Наприклад, в американському малому бізнесі вона майже в 9 разів вище, ніж в сфері великого підприємництва. Мова йде, перш за все, про технологічний сектор малого підприємництва. Доречно нагадати, що останнім часом в США майже 55% всіх інновацій були створені саме в цьому бізнесі. У малих фірмах упроваджується в 17 разів більше нововведень і розробок, ніж у великих підприємствах. В цілому, на Заході на технологічний сектор припадає до 60% від загального обсягу малого бізнесу[10, с.96].

Не випадково так популярною в останні десятиліття стає «японська модель» взаємодії між малим і великим бізнесом. Це коли навколо мало не кожного великого підприємства створюється безліч дрібних фірм і компаній, які є його постачальниками комплектуючих, забезпечують ремонтні послуги, відповідають за рекламу та ін.

Відомо, що малий бізнес заробляє більше великого, тобто, з кожного вкладеного долара або євро його інвестори отримують більше доходів, ніж

інвестори великих виробників. Ось ще чому навіть в умовах економічної кризи в тій же Німеччині мале підприємництво виявилось прибутковим (у 2009 році зростання склало 1%). Причому, найбільш успішними були фірми з числом працівників не більше 10 осіб[14, с.182].

У малих фірмах традиційно панує атмосфера творчості, зацікавленості та активності. І це зрозуміло. Робота на себе, а не на того «хлопця», успіх, побудований власними руками, необхідність самому відповідати за своє життя і долю близьких, кардинальним чином змінює ставлення до праці і бізнесу.

Велика конкурентоспроможність впливає, перш за все, через економію на масштабах: за рахунок менших витрат, відсутності зайвого бюрократичного апарату, зниження накладних витрат. Але головний козир невеликих підприємств - це їх здатність до змін. Ведучи нескінченну боротьбу за виживання, вони змушені постійно розвиватися, швидко відгукуватися на зміну ринкової кон'юнктури, бути кращими, щоб процвітати. [30]

Завдяки своїм малим формам вони швидше реагують на зміни на ринках, легше проникають в незаповнені ніші. Взагалі, малий бізнес - це часто нішевий бізнес, що діє за відомою формулою: «Знайди те, що треба споживачеві, створи це і розкажи про це якомога більшій кількості споживачів». Ці переваги малого бізнесу добре проявилися в період економічної кризи. Наприклад, як виявилось, багато ніш, в яких вони працюють, були затребувані і в цей непростий час (пекарні, перукарні, автомайстерні), вони проводили більш гнучку цінову політику, легше і швидше міняли асортимент товарів або своє місце розташування. Не випадково ж глобальна економічна криза почалася з краху великих корпорацій. Як відомо, банкрутство того чи іншого підприємства малого бізнесу не тягне за собою великих ризиків, бо звільнена ніша тут же заповнюється іншими. [34]

Межа мрій для представників малого бізнесу України в тому, щоб їхня держава просто не заважала їм жити і працювати: численними перевітками, правовим безправ'ям підприємців, заплутаною формою бухгалтерського обліку, нарешті, відвертим свавіллям і поборами.[27]

На Заході зовсім по іншому. Там вважають, що малий бізнес потребує допомоги і підтримки, адже він малий. Тому на Заході створена ціла і цілісна система державної підтримки невеликих фірм. Вона здійснюється в різних формах(рис.2.2):

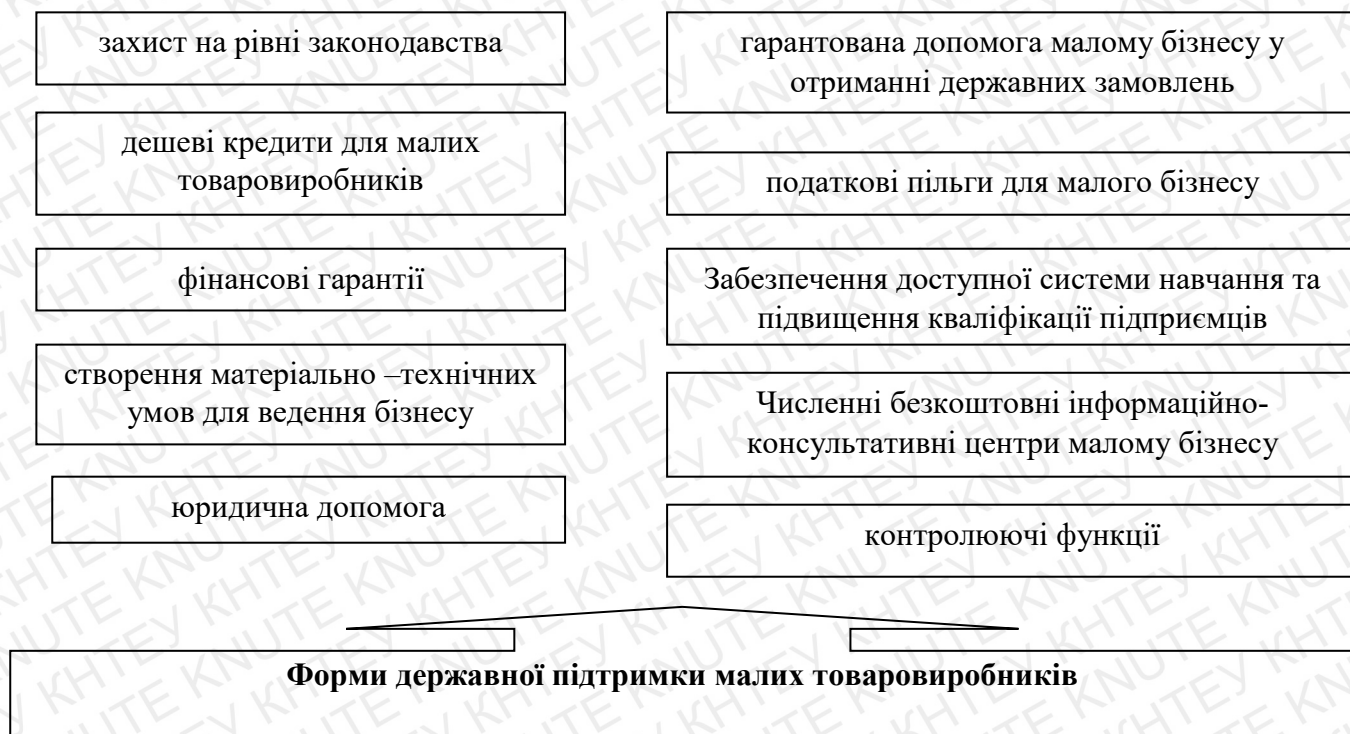

Рис.2.2. Державна підтримка малих товаровиробників у розвинутих країнах

Джерело: [36]

У західних країнах законодавство щодо малого бізнесу є стабільним, прозорим і зрозумілим, воно підпорядковане усунення бюрократичних перепон, а значить, сприяє розвитку бізнесу. Практично у всіх країнах реєстрація підприємства є простою і швидкою процедурою. Наприклад, в Іспанії підприємець отримує підтвердження вже через добу після подачі документів. Сама реєстрація проводиться в режимі «одного вікна». У США можна реєструватися навіть за домашньою адресою, що особливо поширене для бізнесу, пов'язаного, наприклад, з програмуванням. В Америці немає обмежень для підприємців по найму працівників, достатньо отримати спеціальний номер в податковій службі для сплати податків за своїх працівників. А в Німеччині прийнято закон, що спрощує передачу бізнесу

спадкоємцю. Якщо він хоча б 10 років буде вести справи в колишніх обсягах, його повністю звільняють від сплати належного податку. У Великобританії закон дає право малим підприємствам з кількістю зайнятих до 50 осіб, відкладати оплату за отримані товари та послуги на місяць[1, с.298].

Гарантована допомога малому бізнесу в отриманні державних замовлень. Наприклад, в США вже давно 23% замовлень держбюджету неодмінно дістається малому бізнесу. Під час кризи адміністрація Обама збільшувала цю частку до 26% всіх держзакупівель. Більш того, якщо замовлення занадто велике для цього бізнесу, конгрес дробить його на частини. Крім того, в Америці великі підприємства оборонної промисловості зобов'язані розміщувати в малому бізнесі до 20% оборонних замовлень.

Дешеві кредити малому бізнесу. У США пільговий кредит для малого бізнесу становить 9% річних. У Франції для кредитування малих підприємств існує спеціальний фонд обсягом € 2 млрд. У Німеччині під час кризи зросла кількість мікрокредитів (до € 25 тис.), До речі, видаються вони під 4-6% річних (звичайні кредити в рази більше). А в Південній Кореї свого часу було прийнято рішення для банків про те, що не менше 35% кредитів отримують саме малі підприємства[1, с.278].

Податкові пільги малому бізнесу. Однією з найкращих державних підтримок стартового бізнесу в Європі вважається німецька. Так, наприклад, в Німеччині перші два роки існування мале підприємство звільняється від усіх виплат (в Іспанії - на 5 років), під час кризи податок на прибуток знизили з 39% до менш ніж 30%, зменшили відрахування до фондів соцстрахування (внесок по безробіттю - з 6,5% до 3,3%). У Франції створені малі підприємства на 2 роки звільняються від податку на акціонерні товариства і від місцевих податків, знижуються інші податки, для підприємців, що працюють в депресивних зонах, скасовані виплати до фондів соціального забезпечення, іноді їм навіть виплачуються підйомні. У США малі підприємства, які мають статус юридичної особи та належать фізичним особам, сплачують податок на доходи в 19% (стандартна ставка - 33%). Там бізнесмен може заощадити на податку за рахунок власної відпустки. Під час кризи уряд Італії

оголосив про річний мораторій по іпотеці і деяким іншим видам боргу для середніх і малих компаній. Невиправдано високе оподаткування в Україні знищує мале підприємництво, деколи залишаючи бізнесу не більше 10% отриманого прибутку.

Фінансові гарантії малому бізнесу. У Великобританії в розпал кризи для малого бізнесу було виділено більш ніж мільярдний ліміт державних гарантій. У Німеччині державний банк KfW видає цьому бізнесу пільгові кредити, причому половину комерційного ризику бере на себе держава. Часткове повернення вкладів кредиторам гарантують і в США. [31]

Забезпечення доступної системи навчання та підвищення кваліфікації підприємців. У всіх розвинених країнах існують програми навчання бізнесу. Наприклад, в Німеччині в підприємницьку діяльність втягують в прямому сенсі зі шкільної лави, для старших школярів створені міні-підприємства, фінансово підтримується студентське підприємництво. У багатьох країнах пропонують прості короткострокові курси з маркетингу, менеджменту, управління персоналом. А в японських університетах з'явилися спеціальні курси, присвячені управлінню малими компаніями. [28]

Створення матеріально-технічних умов малому бізнесу. Тут мова піде, зрозуміло, про бізнес-інкубатори, широко поширених в західних країнах. Вони дозволяють починаючому бізнесу на кілька років, за символічні гроші отримати офіс з усім необхідним обладнанням та меблями. На таких же умовах виділяються і виробничі площі. Завдяки інкубаторам 75% підприємств продовжують свою діяльність і після закінчення 5 років після її початку, в інших умовах до цього терміну доживають тільки 33% [7, с.84].

Численні безкоштовні інформаційно-консультативні центри малому бізнесу, в яких можна отримати пораду з будь-якого питання: реєстрація, оподаткування, страхування, отримання фінансування. Там завжди допоможуть скласти бізнес-план або вирішити питання матеріально-технічного постачання. До речі, у Великобританії можна отримати подібні телефонні консультації 24 години на добу. У Німеччині існує інтернет-портал, де дадуть професійну пораду, можна

безкоштовно завантажити пакет програмного забезпечення щодо складання бізнес-плану, налагодити бухоблік, отримати необхідні дозволи та податкові номери. [39]

Юридична допомога. Наприклад, в США діє спеціальний адвокатський відділ, який захищає малий бізнес не тільки в суді, але і в конгресі. А в Великобританії пішли ще далі, там малий бізнес отримує пристойну матеріальну допомогу на покриття витрат в судовому позові з податковою інспекцією, ПДВ інспекцією, з приводу захисту здоров'я працівників компанії, при виникненні кримінальної відповідальності і т.д.[10, с.109]

Контролюючі функції. На Заході, звичайно, підприємець не носить хабарі в усі перевіряючі інстанції. Адже там контролююча функція державних структур зведена до мінімуму. У Британії існує ПДВ інспекція - справжня гроза для малого бізнесу, звичайно, якщо їм порушено податкове законодавство. Податковий кодекс там доводиться шанувати як Біблію. Умисне ухилення від податків, наприклад, у Франції завершиться штрафом від € 40 тис. І п'ятьма роками в'язниці. Як кажуть американці: в житті неминучі тільки дві речі - смерть і податки. Статистика свідчить, що 86% американців платять податки вчасно і дуже чітко, майже всі інші просто сумлінно помиляються при заповненні податкової декларації. [35]

Отже, цінність малого бізнесу для економіки будь-якої країни полягає в тому, що він є фундаментом для середнього та великого бізнесу. При цьому не варто забувати, що великі підприємства задовольняють великі потреби країни, а малі задовольняють не стільки невеликі потреби країни, скільки першорядні потреби її громадян. Тому, у розвинутих країнах малому бізнесу приділяється підвищена увага, яка проявляється у: захисті на законодавчому рівні, дешевих кредитах, податкових пільгах, фінансових гарантіях, забезпеченню навчання та юридичної і інформаційної допомоги, створенню матеріально –технічних умов, гарантованої допомоги у отриманні державних замовлень. Даний досвід може бути корисним для України.

2.2. Напрями поліпшення ефективності системи державної підтримки малих товаровиробників

З настанням кризових явищ в країні найбільш уразливим сегментом економіки є мале підприємництво. Незважаючи на здатність пристосовуватися до мінливих умов, саме воно зникає з ринку першим. Єдине, що може не допустити ліквідації таких підприємств - це держзамовлення для малого бізнесу.

Виходячи з вищевикладеного напрямками поліпшення ефективності державної підтримки малих товаровиробників може бути гарантія допомоги у отриманні державних замовлень.

Як показують дослідження, мінімальна частка державних замовлень повинна становити 10-22% від їх загальної кількості. Ставлення підприємців до такого виду державного стимулювання малого бізнесу досить двояко. Одні розцінюють держзамовлення як хороший спосіб розширити ринок, інші ж не хочуть зв'язуватися із-за великої кількості складних моментів. Сам термін «держзакупівлі» означає замовлення державних або муніципальних структур на промислові та продовольчі товари, озброєння, техніку, послуги у виробничих підприємств. Як правило, проводиться відбір таких компаній на основі конкурсу або так званого тендера. [24]

Не зважаючи на те, що Система електронних державних закупівель ProZorro успішно працює в Україні вже майже 2,5 роки, серед вітчизняних підприємців залишається багато скептиків або тих, хто боїться випробувати свої сили в ролі постачальників.

Звичайно, за участю в держторгах завжди є якась частка ризику, проте вона існує і при звичайних продажах. Тим більше, щоб налагодити контакт з новим покупцем, підприємцю потрібно витратити чимало часу, зусиль і грошей. А ось почати роботу в ProZorro - досить просто і недорого[17].

Для малого та середнього бізнесу (МСБ) закупівлі на суму до 20 тис. грн на ProZorro - прийнятні масштаби торгівлі, особливо на стартовому етапі. А для того, щоб почати заробляти ці гроші і успішно продавати свої товари і послуги державі, потрібно пройти кілька простих кроків.[17]

При цьому передбачається, що участь в торгах часто проходить абсолютно безкоштовно. Але в деяких випадках все ж передбачені деякі грошові та часові витрати. Мінімальні кошти доведеться вкласти в електронні торги. Як правило, мова йде про умовний внесок, яка не повертається незалежно від результатів торгів.

Невиконання умов конкурсу також контролюється державою. Для цього розроблена ціла система штрафів, як для замовника, так і для постачальника послуг або товарів. Основними принципами будь-яких видів аукціонів є рівноправність і відкритість. Замовник не повинен:

Порушувати форми і порядок проведення конкурсу.

Міняти терміни розміщення заявок.

Приховувати інформацію про умови, якщо мова йде про відкриті конкурсах.

Розміщувати перекручені дані про учасників.[17]

Складно приховати той факт, що в даний момент існують різного роду корупційні схеми, які використовуються з метою отримання вигідного замовлення якимось конкретним підприємством. Одним з варіантів такої схеми може бути виграш в торгах невеликої компанії, яка, по суті, є дочірнім підприємством масштабного виробництва. До інших махінацій можна віднести:

- вказівка для інших учасників свідомо нездійснених обсягів робіт і / або нереальних термінів виконання;
- спотворені терміни оплати, які не є прийнятними для постачальника;
- перешкоджання участі сильних виконавців;
- заниження ціни замовлення;
- залучення до участі підставних клієнтів. [17]

Найчастіше такі схеми застосовуються, коли мова йде про особливо великі і вигідні замовлення. У невеликих же тендерах виграти малим компаніям набагато простіше.

Незважаючи на квоти і всілякі додаткові програми для малого бізнесу, в нашій країні, особливо в останні роки, спостерігається проблема отримання державного замовлення малими підприємствами. Вся справа в тому, що при укладенні контракту або при подачі заявки на певний тендер, як замовник, так і закон просить

надавати певне фінансове забезпечення. Без фінансового страхування заявки кандидата на конкурс просто не дадуть брати участь в конкурсі. [26]

Які дії має здійснити підприємець, щоб отримати держзамовлення(рис.2.3):

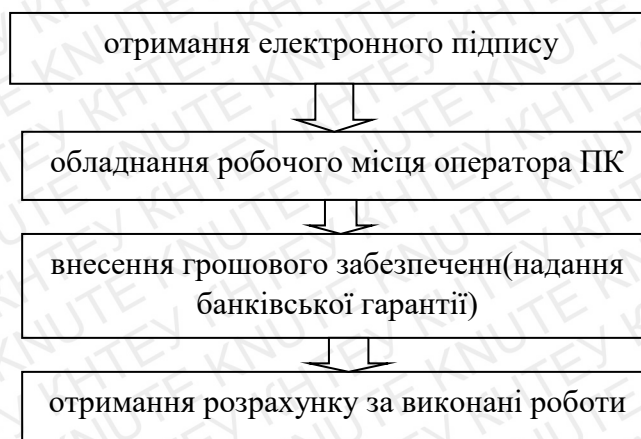

Рис.2.3. Дії малого товаровиробника для отримання державного замовлення

Джерело: [33]

Для участі в електронних аукціонах постачальник повинен вносити грошове забезпечення, розмір якого визначається замовником (від 0,5% до 5% від суми контракту), участь в конкурсі забезпечується банківською гарантією. Якщо постачальник-учасник не виграв аукціон, внесок йому повинен бути повернутий протягом 5 робочих днів з моменту оголошення переможця аукціону. [29]

Розрахунок за виконані роботи або поставлений товар замовник здійснює тільки після повного виконання постачальником умов контракту. Фактично підприємці виконують договір за свої гроші, розраховуючи, що державний чи муніципальний замовник ці гроші поверне.

В процесі навчання представники малого бізнесу отримують інформацію про те, як можна оцінити рівень вигоди від участі в тендерних закупівлях, як визначати проблемних замовників і як відстоювати свої права в тому випадку, якщо вони були порушені. В цілому державні закупівлі для малого бізнесу характеризуються як позитивна новація на вітчизняному ринку. Наявна початкова складність - закономірний наслідок переходу багатьох суспільних інститутів на оцифровану інформаційну платформу. [38]

Поки налагодженою роботою не можуть похвалитися і електронні системи проведення аукціонів. У загальній масі всіх замовлень виділити ті, які призначені для малого бізнесу, досить складно. Більш того, як показала практика, приховати нечесні дії замовника на невеликому аукціоні набагато простіше, ніж коли мова йде про великому тендері. Однак навіть з урахуванням усього вищезазначеного слід зазначити, що певні кроки держави назустріч малим бізнесменам все ж робляться. Навіть в умовах бюрократичних і корупційних схем отримати замовлення на поставку послуг або товарів стало значно простіше, ніж кілька років тому. [40]

Три роки тому в Україні за підтримки Європейського Союзу заробив Офіс ефективного регулювання BRDO. Це консультативний недержавний орган, який працює в зв'язці з Міністерством економічного розвитку і торгівлі, допомагаючи відомству спростити правила регулювання бізнесу в Україні. Завдяки Офісу в Україні запрацював єдиний онлайн-портал і база перевірок бізнесу. Будь-яка компанія або ФОП може зайти на портал і побачити, чи потрапляють вони в плани перевірок держорганів на 2019 рік, а також ознайомитися з чітким переліком питань, які можуть задавати контролери[9]. Ще одна важлива ініціатива, яка полегшує життя підприємцям, - це покрокові інструкції, як відкрити бізнес в Україні в тій чи іншій сфері. На порталі Офісу вже є понад 100 кейсів. Наприклад, тут є список необхідних документів для реєстрації кав'ярні, йога-студії, кабінету сімейного лікаря, служби таксі або шиномонтажу. Підприємцю достатньо зайти на портал і тут же знайти всі необхідні етапи, процедури і вимоги для старту своєї справи.[9]

Отже, неодмінною умовою успіху в розвитку малого бізнесу в Україні є положення про те, що малі підприємства і мале підприємництво потребують всебічної і стабільної державної підтримки. Вона здійснюється в різних формах, в першу чергу шляхом стимулювання виробництва найбільш пріоритетних видів продукції, надання податкових пільг, дотацій пільгово банківського кредитування, створення інформаційно-консультативних і науково-технічних центрів, розвитку системи гарантування державних замовлень, організації матеріально-технічного постачання.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

1. Частка малих підприємств – товаровиробників складає лише 32% від загальної кількості, з них 13% - це малі підприємства сільгоспвиробники, 11% товаровиробники промислових товарів, 8% - будівництво. Частка зайнятих на малих підприємствах із загальної кількості на кінець 2018 року склала 19,2%. Значний вклад в економіку України вносять фізичні особи – підприємці, з яких 99,9% - це суб'єкти малого підприємництва, з яких 99,3% - це мікропідприємства.

2. Державна підтримка малих товаровиробників в Україні полягає у наданні кредитів, гарантій, грантів та фінансової і інформаційної допомоги суб'єктам господарювання. Державна підтримка здійснюється як на державному так і на регіональному рівнях. Особлива увага приділяється розвитку сільського господарства, адже у сільськогосподарському виробництві зайнято основна частина малих товаровиробників України.

3. Актуальними проблемами державної підтримки малих товаровиробників в Україні є недостатність фінансових ресурсів, зокрема високі кредитні ставки за банківськими кредитами для малого бізнесу, відсутність програм навчання власників та менеджерів малих підприємств, відсутні стимули для зростання бізнесу, високе податкове навантаження,

4. Цінність малого бізнесу для економіки будь-якої країни полягає в тому, що він є фундаментом для середнього та великого бізнесу. При цьому не варто забувати, що великі підприємства задовольняють великі потреби країни, а малі задовольняють не стільки невеликі потреби країни, скільки першорядні потреби її громадян. Тому, у розвинених країнах малому бізнесу приділяється підвищена увага, яка проявляється у: захисті на законодавчому рівні, дешевих кредитах, податкових пільгах, фінансових гарантіях, забезпеченню навчання та юридичної і інформаційної допомоги, створенню матеріально –технічних умов, гарантованої

допомоги у отриманні державних замовлень. Даний досвід може бути корисним для України

5. Напрямами поліпшення ефективності державної підтримки малих товаровиробників може бути гарантія допомоги у отриманні державних замовлень, що дозволить розвивати бізнес малих товаровиробників в сучасних кризових умовах.

Неодмінною умовою успіху в розвитку малого бізнесу в Україні є положення про те, що малі підприємства і мале підприємництво потребують всебічної і стабільної державної підтримки. Вона здійснюється в різних формах, в першу чергу шляхом стимулювання виробництва найбільш пріоритетних видів продукції, надання податкових пільг, дотацій пільгово банківського кредитування, створення інформаційно-консультативних і науково-технічних центрів, розвитку системи гарантування державних замовлень, організації матеріально-технічного постачання.

Таким чином, мета ВКР досягнута, поставленні завдання виконанні в повному обсязі, проте з врахуванням сучасного стану малих товаровиробників напрями державної підтримки розвитку малого бізнесу потребують постійних досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Григор'єва Х. А. Державна підтримка сільського господарства України: проблеми правового забезпечення : монографія. Херсон : Гельветика, 2019. 595 с.
2. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Дослідження настроїв малого бізнесу в Україні URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2019/02/Indeks-nastroyiv-malogo-biznesu_2019.pdf
4. Кизим М. О., Чечетова-Терашвілі Т. М., Хаустова В. Є. Мале та середнє підприємництво в Україні: особливості та проблеми розвитку. Бізнес Інформ. 2019. №10. С. 301–317.
5. Критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 57 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/57-2018-%D0%BF#n8> (дата звернення 08.05.2020р).
6. Мале підприємництво у системі фінансово-економічних категорій / С. І. Пампуха [та ін.] ; [за заг. ред. С. І. Пампухи]. Дніпропетровськ : ДДФА, 2015. 57 с.
7. Малій О. Г. Проблеми кредитного забезпечення агробізнесу. *Актуал. проблеми інновац. економіки*. 2017. № 2. С. 82-89.
8. Малій О. Г. Інструменти фінансово-кредитного забезпечення аграрного виробництва. *Актуал. проблеми інновац. економіки*. 2016. № 1. С. 60-64.
9. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України: Новини URL: <https://www.me.gov.ua/News/List?lang=uk-UA&tag=News>
10. Оподаткування та державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників: регіональні пріоритети та євроінтеграційні процеси : монографія / Г. М. Давидов [та ін.]. Кропивницький : Александрова М. В. [вид.], 2017. 208 с

11. Оруджева Т. М., Рябенко Г. М. Державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників. *Таврійський науковий вісник. Економічні науки*. 2016. Вип. 95. С. 61-66.
12. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17> (дата звернення 10.05.2020р.)
13. Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 504-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-%D1%80#n8> (дата звернення 10.05.2020р.)
14. Русан В. М., Ніколюк О. В., Лівінський А. І. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку пріоритетних галузей аграрного виробництва. *Фінансові дослідження*. 2017. № 1. С. 180-185.
15. Савченко В., Долгополов М. Малий бізнес – інструмент диверсифікації аграрного сектору. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2018. № 1. С. 32-39
16. Сілічєва Н. Є. Малий бізнес в Україні: стан та перспективи розвитку. *Економічні інновації*. 2015. Вип. 59. С. 303-309.
17. Система PROZORRO URL: <https://tendermaster.com.ua/>
18. Татарінов В. В., Татарінов В. С., Фігуровська І. А. Малий бізнес як фактор зростання капіталізації фондового ринку. *Академічний огляд*. 2019. № 1. С. 35-48
19. Буряк П.Ю., Маринець В.П. "Податкове стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні"// *Фінанси України*. – 1999р. - №6. с.95-98
20. Дуб Л. "Питання розвитку малого бізнесу в Україні"// *Вісник Української Академії державного управління при Президенті України*. – 2000.- №2. –с.162-168
21. Микитюк О.І. "Фінансове забезпечення розвитку малих підприємств"// *Фінанси України*. – 1999р. - №6. – с.55-61

- 22.Геєць В.М. Нестабільність та економічне зростання. – К.: Ін-т екон. прогнозів. – 2000. –344 с.
- 23.Заярна Н.М. Вплив економічної кризи на зовнішньоекономічну діяльність підприємств України / Н.М. Заярна, О.О. Притула // Науковий вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць.– Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.01. – 364 с.
- 24.Лех Г.А. Світовий досвід розвитку підприємств малого бізнесу/ Г.А. Лех, М.М. Ільчишин, О.Я. Туркало // Науковий вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.15. – 400 с.
- 25.Карпова Е.И. Анализ зарубежного опыта поддержки малого бизнеса/ Е.И Карпова, Л.И. Чубарева // [електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
- 26.Небава М.І. Механізми державного регулювання та підтримки малого підприємництва в Україні / М.І. Небава, І.Є. Шайдюк, Ю.І. Черкасова, А.В. Дмитрук // [електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
- 27.Озаринська В.В. Основи формування системи підтримки малого бізнесу в Україні / В.В. Озаринська // [електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
- 28.Цегелик Г.Г. Державна підтримка розвитку малого підприємництва в Україні / Г.Г. Цегелик, М.Я. Квик // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2010. Т.2. – № 1. – С. 84 – 89.
- 29.Шепелев С.Е. Государственная поддержка малого предпринимательства за рубежом / Е.С. Шепелев // [електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.jurnal.org/articles/2008/ekon46.html>
- 30.Плоткін Я. Д. <Підприємцю про підприємництво>. - Львів, 1993. - Ст. 63-75.
- 31.Шайдюк І. Є. Європейський досвід державного ре-гулювання та підтримки малого підприємництва. Концептуальні засади формування менеджменту в Україні: матеріали III Всеукр. наук. конф. Київ, Одеса, Стамбул, 17-22 травня 2010 р. – С. 246–252.

32. Федорченко В. В. Удосконалення механізму формування державної політики підтримки розвитку малого підприємництва. Інвестиції: практика та досвід. 2014. № 7. С. 185–188.
33. Тимченко О. І. Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва в регіонах України. Ефективна економіка: електрон. наук. фахове вид. 2015. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4135>
34. Піхняк Т. А. Організаційно-економічний механізм державного управління підприємствами малого бізнесу: світовий досвід та уроки для України. Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. 2012. Вип. 22.2. С. 270–274.
35. Папп В. В. Сучасний стан і тенденції розвитку малого підприємництва в Україні. БІЗНЕСІНФОРМ. 2013. № 6. С. 160–164.
36. Ольвінська Ю. О. Особливості державного регулювання малого підприємництва у країнах світу. Державне управління: удосконалення та розвиток: електрон. наук. фахове вид. 2015. № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=814>.
37. Комарницький І. М. організаційно-економічні механізми розвитку підприємництва: монографія. Ужгород: Патент, 2000. 224 с.
38. Ісаченко Д. А. Малі підприємства в трансформаційній економіці регіону: монографія. Одеса: Ін-т проблем ринку та екон.-еколог. досліджень НАН України, 2009. 406 с
39. Деренько О. А. Міжнародний досвід державного регулювання та підтримки малого підприємництва. БІЗНЕСІНФОРМ. 2012. № 5. С. 95–97.
40. Захарченко В. І., Борісов О. Г., Іванищева А. В. Зарубіжний і вітчизняний досвід державного регулювання економіки для сучасної України / за ред. В. І. Захарченко. Одеса: Вид. центр студія “Нігоціант”, 2005. 128 с.

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

РЕФЕРАТ
ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему:

**Формування механізму державної підтримки малих
товаровиробників**

Студента <u>4</u> курсу, <u>11</u> групи, спеціальності 074 «Публічне управління та адміністрування» спеціалізації «Публічне управління та адміністрування»	(підпис студента)	Пузій, Олександр, Володимирович
Науковий керівник канд. екон. наук, доцент	(підпис керівника)	Головня, Юлія, Ігорівна
Гарант освітньої програми канд. екон. наук, доцент	(підпис гаранта)	Головня Юлія Ігорівна

Київ 2020

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, переліку умовних позначень (у разі наявності), двох розділів, висновків, 1 додатку, списку використаних джерел (40 найменувань). Основний зміст роботи викладено на 32 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 5 рисунків, 3 таблиці.

Метою узагальнення теоретичних та практичних аспектів формування механізму державної підтримки малих товаровиробників.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких дослідницьких завдань:

- Надати загальну характеристику діяльності малих товаровиробників в Україні.
- Оцінити сучасний стан механізму державної підтримки малих товаровиробників в Україні та його інституційне забезпечення.
- Визначити актуальні проблеми державної підтримки малих товаровиробників.
- Дослідити європейський досвід державної підтримки малих товаровиробників та перспективи його впровадження в Україні.
- Запропонувати напрями поліпшення ефективності системи державної підтримки малих товаровиробників.

Об'єктом дослідження є процес формування державної підтримки малих товаровиробників.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні аспекти державної підтримки малих товаровиробників.

Для досягнення мети випускної кваліфікаційної роботи та вирішення поставлених завдань використано низку загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: теоретичного узагальнення і порівняння при визначенні теоретичних аспектів формування державної підтримки малого підприємництва; при роботі з науковою літературою використано методи складання бібліографії, анотування; метод спостереження використано при оцінці проблем державної підтримки малих товаровиробників; методи функціонального аналізу – при аналізі діяльності малих товаровиробників; емпіричний – при зборі статистичного матеріалу, його систематизації й узагальненні результатів дослідження.

У першому розділі розкриваються сутнісні характеристики, теоретичні основи ефективності механізму державної підтримки малих товаровиробників в Україні.

У другому розділі здійснюється оцінювання європейського досвіду державної підтримки малих товаровиробників та викладено пропозиції щодо удосконалення механізму державної підтримки малих товаровиробників.

Одержані результати можуть бути використані при удосконаленні законодавства в сфері підтримки та розвитку малого і середнього підприємництва.

Анотація (укр., анг.)

У випускній кваліфікаційній роботі висвітлені теоретичні основи ефективності механізму державної підтримки малих товаровиробників, проаналізовано актуальні проблеми державної підтримки малих товаровиробників, викладено пропозиції щодо поліпшення ефективності системи державної підтримки малих товаровиробників.

Ключові слова: формування державної підтримки малих товаровиробників.

In the final qualifying work the theoretical bases of efficiency of the mechanism of the state support of small commodity producers are covered, actual problems of the state support of small commodity producers are analyzed, offers on improvement of efficiency of system of the state support of small commodity producers are stated.

РЕЦЕНЗІЯ

*на випускню кваліфікаційну роботу
студента Пузія Олександра Володимировича
4 курсу 11 групи денної форми навчання
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
на тему «Формування механізму державної підтримки малих
товаровиробників»*

Випускна кваліфікаційна робота виконана на тему, яка є актуальною для сфери підтримки та розвитку малого і середнього підприємництва. Робота передбачає виявлення основних проблем, пов'язаних з ефективністю механізму державної підтримки малих товаровиробників. Автор в цілому успішно впорався із поставленим перед ним завданням. Студент продемонстрував достатній рівень володіння теоретичним матеріалом щодо обґрунтування теоретичних та аналітичних даних функціонування механізму державної підтримки малих товаровиробників та вміння застосовувати цей матеріал у процесі реального дослідження.

Робота розкриває сучасний стан механізму державної підтримки малих товаровиробників в Україні. В роботі зроблено аналіз європейського досвіду державної підтримки малих товаровиробників та перспективи його впровадження в Україні. Визначено основні проблеми та запропоновано шляхи їх вирішення.

Продумане планування представленої роботи зумовило наявність такої характерної риси, як чітка логічна послідовність викладення матеріалу та зроблених на його основі висновків. Наявність у роботі окремих невизначених питань пояснюється суворими вимогами, які пред'являються до обсягу випускних кваліфікаційних робіт. З огляду на беззаперечну широту і складність проблематики, її дуже важко охопити рамками роботи подібного рівня. Незважаючи на це, О. Пузію вдалося майже з вичерпною повнотою відобразити найбільш значущі аспекти предмету дослідження.

Якість оформлення випускної кваліфікаційної роботи можна вважати задовільною. Основні вимоги щодо оформлення матеріалу враховані.

Випускна кваліфікаційна робота рекомендується до захисту.

Керуючий справами
Львівської обласної ради

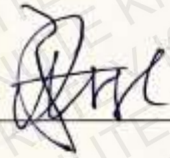
Валентин Харлов

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Пузій Олександр Володимирович, повідомляю, що за результатами проведення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «Формування механізму державної підтримки малих товаровиробників» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання. Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах. Електронна версія моєї роботи ідентична з друкованою.

«3» серпня 2020 року

 (підпис)

Скріншоти перевірки на плагіат

Осіння вуз в 2019 году успішності в захисті в 2020 году? Призначення тебе прийняти участь в **БІСІДОВСЬКОМУ КОНКУРСІ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ** Автор кращої дипломної роботи, отримає цінний дипломний приз! Подорожуйте о конкурсі можна знати [здесь](#)

АНТИПЛАГІАТ
ВІДКРИТИ СВОЄМІСНИМ УМІМ

ПОЛЬЗОВАТЕЛЬ: [имя] БАЛЛОВ: 0 ТАРИФ: [тариф] Модули и коллекции: Подключено 1 коллекция

Оригинальность: 85.38% Антиплагиат: 14.62% Цитирование: 0% Самодитирование: 0%

Полный отчет Краткий отчет История отчетов

РАСПЕЧАТАТЬ ВЫГРУЗИТЬ СОЗДАТЬ ССЫЛКУ

Свойства документа: Имя исходного файла: ВКР_Пузырь — колма.рар

TEXT.RU Правила Служба поддержки 0,00 рублей velaxvelax@gmail.com RU

Новости Пополнить / Вывод средств PRO-Аккаунт Выйти

Текст: 2020-07-20 10:00:00. Внимание! в публичный сфере для юридических лиц

Биржа копирайтинга

Биржа рерайтинга

Заказать перевод

Магазин статей

Уникальность текста

Проверка орфографии

SEO анализ

Синонимы к слову

Уникальность сайта

Уникальность документа

Регулярная проверка

API уникальности

Пакеты символов

ПРОВЕРКА ДОКУМЕНТА

Описание сервиса проверки документов

Загрузите документы или перетащите их в этот блок

Максимальный размер одного файла: 10 МБ

Имя файла: Без плагина

Имя файла содержит: Дата добавления: Уникальность: Проверенных: 1469, 100%, от 0 до 100

Настройка интерпретации

Имя файла	Текст	Число символов	Дата добавления	Уникальность
ВКР_Пузырь — колма.рар	Високий науковий текст	55195	Fri Jun 20	85.50%

Показано 1 текст из 1